

tako dalje. Istina, knjižica pretpostavlja teološki, odnosno bogoslovno, izobražene čitatelje koji će te strane izraze razumjeti. Međutim, i mi teolozi moramo paziti na čistoću materinskog jezika te izbjegavati tragove jezične »kolonijalnosti«. Dakako, bez pretjerivanja! Svakako, trebalo je prevesti na str. 69—101 izraz »Christifidelis« (vjernik, Kristov vjernik, kršćanin...). On se, možda, može ostaviti neprevedenim u jezicima romanskog podrijetla (!), ali ne u drugim jezicima. Ovo je izrečeno samo zato da bismo mi prevodioci tekstova raznih bogoslovnih znanosti više pazili na izvornosti i na čistoću svoga jezika. Upravo to i znači *prevoditi* misao iz jednog na drugi jezik: izraze i riječi jednog jezika zamijeniti izrazima i riječima drugog jezika.

Adalbert Rebić

Klaus BERGER, *Formgeschichte des Neuen Testaments*, Quelle und Meyer, Heidelberg, 1984, 400 stranica.

Već je prošlo više od 60 godina otkako su objavljena dva izvrsna djela o povijesti književnih oblika Novoga zavjeta (Martin Dibelius 1919. i Rudolf Bultmann 1921). I ova bi knjiga željela stati rame uz rame uz prva djela o *Formgeschichte* (FG). Zamišljena je kao studentski priručnik. Pokušava obraditi FG cijeloga Novoga zavjeta. Donosi bogatu literaturu.

Pišući o FG Novoga zavjeta 60 godina nakon Dibeliusa i Bultmanna, pisac je mogao uočiti mnoge novosti koje su odonda otkrivene na području novozavjetne egzegetike znanosti. Pisac se ne bavi u prvom redu pretknjiževnom predajom, nego radije pokušava srediti postojeće jedinice u novozavjetnom tekstu. Za razliku od Dibeliusa i Bultmanna, proširuje tzv. »Sitz im Leben« imajući u vidu tipične situacije u povijesti ranog kršćanstva. Povijest književnih oblika (njem. *Formgeschichte*) shvaća kao »književnu povijest pojedinih književnih vrsta«. Tekstualne oblike prema tome dijeli pod retoričkim vidom na: 1. symbuleutičke (to su oni oblici u kojima se opisuje neki čin ili ispuštanje nekog čina); 2. epideiktike (tekstualni oblici koji opisuju čuđenje ili gađenje) i 3. dikaničke (tekstualni oblici koji vode do zauzimanja stava i do strančarenja). Prema ovoj podjeli podijeljen je i glavni dio knjige (25—366 str.).

Pisac je ukazao na izvanredno bogatstvo i različnost književnih oblika koji postoje u No-

vom zavjetu. Za razumijevanje nekog teksta od neobično je velike važnosti odrediti najprije njegovu književnu vrstu. A u ovoj je knjizi gotovo cijeli Novi zavjet razrađen i podijeljen na književne oblike. Tako knjiga postaje velika pomoć tumačima Svetog pisma i studentima. Dakako, s druge strane, takva podjela cijelog NZ na književne vrste nije ni bez mane: teško je naime cijeli NZ podijeliti na književne vrste tako sigurno kako to čini pisac. Ipak, knjiga će obogatiti svakoga koji je bude uzeo u ruke i ozbiljno studirao Novi zavjet. Zapravo, ona bi morala biti pri ruci svakome koji se želi ozbiljno baviti Novim zavjetom.

Adalbert Rebić

Jacques DUPONT, *Etudes sur les evangiles synoptiques*. Presentees par F. Neiryneck, sv. 1—2 (Bibliotheca Ephemeridum Theologicarum Lovaniensium 70), Löven, 1985, XXI—XXIX + 1210 stranica.

Djelo predstavlja zbornik radova poznatog egzegete J. Duponta. U djelu su sabrana 53 članka koja je Dupont objavio u vremenskom razdoblju od 30 godina (1954—1985). Budući da je riječ o vrlo plodnom piscu, razumljivo je da su nastala dva sveska zbornika radova. Članci su u zborniku objavljeni reprografski, osim onih koji se u zborniku po prvi put objavljuju na francuskom jeziku. Nakon piščevih radova donesena je i novija literatura, a članci su opskrbljeni kritičkim bilješkama. Na kraju knjige su popisi autora i predmeta.

Zbornik je podijeljen temama. U prvom su dijelu (3—212 str.) članci koji govore o povijesnom Isusu: »Jesus annonce la bonne nouvelle aux pauvres« (23—85), »Jesus Messie des pauvres, Messie pauvre« (86—130). To su dva vrlo dobra i važna članka. U nastavku su članci u kojima pisac obrađuje poglavito Markovo evanđelje (215—526), Logienquelle (529—760) te Evanđelje po Mateju (763—950) i po Luki (953—1181). U tom su dijelu osobito važne njegove studije o Isusovim usporodbama.

Djelo ima vrlo veliku važnost: Dupont je mnoge stvari sada premislio i zauzeo nova stajališta. Zato je vrlo korisno čitati kritičke bilješke koje su potpisane pod već prije nekoliko godina objavljene članke. Uostalom, ako znamo koju je ulogu odigrao Dupont u suvremenoj egzegezi Novoga zavjeta, osobito na francuskom jezičnom području, onda nije teško procijeniti korisnost i važnost tog zbornika: na jednom mjestu imamo sve studije pisca